

Kąsinowo_1
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	szamotulski	
Gmina	Szamotuły	SZ_KA_001
Miejscowość	Kąsinowo	SZ_KA_001

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	26.01.2013	Miejsce wykonania	Dom informatorki
Czas trwania	1,5 h	Forma i wielkość	Brak informacji
Przeprowadzający	T.P.	Komentarz	Brak nagrania

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
SZ_KA_001	K	71 l.	Sołtyska	Emerytowana nauczycielka.

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Brak informacji.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	Brak informacji.
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Brak informacji.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne	
1.	<p>św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)</p> <p>Wszystko sprowadza się do zabawy dla młodzieży szkolnej i dzieci. Nie pamięta, aby wróżby te odbywały się w domu. Lanie wosku na wodę, ustawianie butów, wyciąganie karteczek. Wszystko ma charakter zabawy. Nie pamięta, aby wróżono na dzień św. Katarzyny.</p>

2.	św. Marcina/11 listopada	Ludzie obchodzą imieniny. 11 listopada jest to również Dzień Niepodległości. Ludzie pieką na ten dzień rogate; także są kupowane gotowe rogate, w cukierni.
3.	Adwent	Adwent to okres przed Bożym Narodzeniem. Dawniej chodzono na roraty, a i teraz niektórzy też chodzą, ale przeważnie to są dzieci. Informatorka nie chodzi. Należą do parafii św. Krzyża w Szamotułach. We wsi jest kaplica, w której odprawiają się nabożeństwa majowe, różaniec (w październiku).
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	W dzień ten obdarowuje się, szczególnie dzieci słodyczami, które wkłada się do butów. Buty musiały być wyczyszczone i tak jest nadal. Teraz kupuje słodycze wnukom.
5.	Wigilia	<p>Do kolacji wigilijnej siadamy jak się wyrobimy i zdążymy wszystko przygotować. Obowiązkowo zawsze pod obrusem musi znaleźć się sianko. Na początku zawsze dzielimy się opłatkiem. Składamy sobie nawzajem życzenia wszelkiej pomyślności. Na stole musi być puste nakrycie, dla osoby, która może przybyć w ten dzień do domu. Zawsze tak było w domu, jak tylko sięga pamięcią.</p> <p>Na kolację wigilijną przygotowane powinno być 12 potraw, tyle ile miesięcy w roku: zupa rybna, zupa grzybowa z makaronem.</p> <p>Konieczne muszą być śledzie w różnej postaci, karp pieczony, panierowany w mące, w kawałkach; czasami łosoś, pstrąg (zależy jaką rybę się zakupi i przyjdzie ochota); kapusta kiszona z grzybami; pierogi z kapustą; kompot „ze suszu”, czyli suszonych owoców (śliwki, gruszki, jabłka). Zależy, co ma się pod ręką.</p> <p>Przygotowuje się także „makielki” – małe kluseczki lub drobny makaron ugotowane (czasem robią to z pokrojonej bułki), z makiem z rodzynkami, na słodko (takim makiem - masą</p>

		<p>makową, jak na makowce). Ale coraz mniej amatorów jest na jedzenie makiełek.</p> <p>Ciasta: pierniki na blasze; zawijane makowce; keks, sernik. Nie zawsze całe ciasto jest pieczone w domu, kupuje się je także w cukierni.</p> <p>Choinka – żywe drzewko ze świerku, ubierana dzień przed wigilią; teraz to robi szybciej, jak pojawiły się wnuki. Dawniej to robiło się w szkole różne ozdoby na choinkę, łańcuchy z kolorowego papieru, słomy, bibułek; na choinkę wieszano się także bombki, miały trochę inne kształty, cukierki, orzechy, małe pierniczki i jabłka. Choinka stoi tak długo, aż nie zaczął opadać igły.</p> <p>Część ludzi ze wsi chodzi na Pasterkę, należą do Parafii w Szamotułach p.w. Św. Krzyża. Jak nie było samochodów, to chodzili pieszo. ...”nie było ludziom za ciężko”.</p> <p>Prezenty, z reguły po kolacji zawsze przynosił i przynosi Gwiazdor.</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Przed wszystkim święta spędza się rodzinnie, dzieci przyjeżdżają do domu, albo ona wyjeżdża do dzieci.
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>Kiedyś ludzie chodzili na różne prywatki i potańcówki. Obecnie raczej ma to formę dyskotek, na które chodzi młodzież. Starsi spotykają się raczej w domach, na różnego rodzaju prywatkach. W ostatnich latach „modne” stało się strzelanie petard, fajerwerków, kiedyś tego nie było.</p> <p>Na sylwestra psociono się i „wystawiano z zawiasów furtki, bramy oraz wynoszono je gospodarzom w inne miejsca. Czasami wkładano je na dachy domów. Obecnie takie psikusy należą do rzadkości. Praktycznie we wsi ten zwyczaj zanikł. „Może i dobrze, nie wszystkim się to podobało...”</p>

8.	Trzech Króli	Ludzie chodzą do kościoła, jak w całej Polsce, jest to święto – obecnie także dzień wolny. Poświęconą tego dnia kredą, wypisuje się na drzwiach mieszkania (domu), wejściowych (zarówno na zewnątrz jak i od wnętrza) imiona Trzech Króli: Kacpra, Melchiora i Baltazara oraz inicjały Nowego Roku.
9.	Kolędnicy	We wsi oraz w okolicy znana jest tradycja chodzenia kolędników, od Wigilii po Nowy Rok. W ostatnim czasie należy to do rzadkości. Chodzą przeważnie chłopcy (gdzieś do 15 lat) przebrani za Króla Heroda, Diabła, Anioła, Śmierć z kosą. Niosąc Gwiazdę Betlejemską, chodzą od domu do domu i śpiewają kolędy. Dostają za to przeważnie słodycze, czasem i drobne pieniądze. Niestety powoli zwyczaj ten zaczyna zanikać.
10.	MB Gromniczej	Na MB Gromniczną święci się świece, które kiedyś zapalano w czasie burzy. Zapalona gromnica miała chronić dom, gospodarstwo od uderzenia pioruna.
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	W karnawale organizowano dawniej zabawy, lata 60-80. XX wieku. Teraz raczej to ma formę dyskotek dla młodzieży. Kobiety spotykały się przy „darciu pierza”, były różne psoty i zabawy. Było bardzo wesoło. Pieczono także pączki, chruściki. Pączki pieczono obowiązkowo na ostatni czwartek karnawału i chyba dlatego dzień ten nazywano „Tłusty czwartek”. Na ostatnie przed Popielcem dni karnawału, czyli „ostatki” również pieczono pączki, gotowano golonki i inne specjały. Na „podkoziołek” zawsze była zabawa.
12.	Topienie Marzanny	We wsi nie ma takiego zwyczaju. Dzieci szkolne topią „Marzannę” w rzece Samie, w Szamotułach. Informatorka słyszała, że odbywa się topienie „Marzanny” w Jeziorze Pamiątkowskim. Miało to spowodować odejście zimy.
13.	Środa Popielcowa	To sypanie głów popiołem, początek Wielkiego Postu. Tego dnia je się jakąś rybę, postne jedzenie.

14.	Śródpoście	Brak informacji.
15.	Niedziela Palmowa	Z palmami idzie się do kościoła. Palmy robi się z bazi, sztucznych kwiatów, zielonych gałązek brzozy, gryczpanu. Po poświęceniu zabiera się do domu i przechowuje przez cały rok.
16.	Triduum Paschalne	Nic się specjalnego nie dzieje, wszystkie obrzędy odbywają się w kościele.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka) /Niedziela Wielkanocna	<p>Święcenie pokarmów odbywa się w kaplicy. W przeszłości ludzie wkładali do koszyków prawie całe świąteczne jedzenie. Obecnie są to ilości symboliczne. Do koszyczka wkładana jest szynka, różne kielbasy, w tym obowiązkowo biała parzona, baranek z masła z chorągiewką, z cukru, z ciasta (zależy jak kto chce, kawałek ciasta, babkę, czasem jakiś mazurek, jajka, sól i pieprz, chleb. Jaja malują ludzie różnie, w łupinach cebuli, farbami kupionymi w sklepie.</p> <p>Rezurekcja, czyli pierwsza, najbardziej uroczysta Msza św. w Wielkanoc była zawsze rano, o godz. 6.00. Teraz odprawia się w Wielką Sobotę, wieczorem. Bardziej podobało się ludziom, gdy rezurekcja była rano.</p> <p>Śniadanie Wielkanocne rozpoczyna się od dzielenia się jajkiem i święconym oraz składaniem życzeń. Na śniadanie przygotowuje się żurek, jajka, szynkę gotowaną, szynkę wędzoną parzona i surową, kielbasę białą i inne. W Niedzielę Wielkanocną w zasadzie nie gotuje się obiadu. Ciasta: serniki, baby drożdżowe i piaskowe, różnego rodzaju mazurki, kajmakowe, na kruchym cieście.</p> <p>Dzieciom „zając” przynosi słodycze. Robi się takie małe gniazdko w ogrodzie i tam wkładane są słodycze.</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	Od zwyczaju nazywa się „lany poniedziałek”. Oblewanie obecnie ma raczej symboliczny wymiar. Dawniej to oblewano się wodą solidnie, rzadko która kobieta, dziewczyna była tego dnia sucha i nie zważano na temperaturę, która była w czasie

		święt. Ta, panna, której solidnie nie oblano, czuła się w jakiś sposób dotknięta.
19.	Zielone Świątki	Brak informacji.
20.	Boże Ciało	W Szamotułach na Boże Ciało odbywa się jedna procesja, mimo że są dwie parafie. Na rynku przygotowywane są 4 ołtarze. Dziewczynki ubrane w strój szamotulski chodzą sypać kwiatki w czasie procesji. Nie wie, czy na koniec oktawy przygotowywano wianuszki z ziół. Może kiedyś tak było, informatorka nie zna takiego zwyczaju.
21.	św. Jana	Brak informacji.
22.	MB Zielnej	Na dzień 15 sierpnia idzie się z warzywami, kwiatami, ziołami do kościoła. Informatorka nie chodzi, ale ludzie we wsi tak jeszcze robią. Od jakiegoś czasu jest to również dzień wolny i obchodzi się tego dnia rocznicę tzw. „cudu nad Wisłą”, czyli zwycięstwa nad bolszewikami w 1920 roku.
23.	MB Siewnej	Brak informacji.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Zapala się znicze i sprząta groby na Dzień Wszystkich Świętych oraz na Dzień Zaduszny, czyli Zaduszki (2 listopada). Tak samo, jak w całej Polsce. Ostatnio pojawiły się zwyczaje, takie jak w USA – hallowenn. Dzieci biegają z wydrążonymi dyniami i zapalają w nich świece.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	Dawniej kobiety rodziły w domach. Pomagały im akuszerki. Chyba od lat 60. XX wieku kobiety zaczęły jeździć do porodu, do szpitala. Kobieta w ciąży musiała uważać, aby nie patrzeć w ogień (aby dziecko nie miało znamienia), patrzeć przez dziurkę od klucza, aby było „łatwe rozwiązanie, czyli poród. Informatorka nie słyszała, że dawniej kobiety po porodzie

		<p>chodziły „do wyvodu”, tzn. do poświęcenia w kościele. Nie wie, co to jest za zwyczaj. Wie, że dawnie dzieci chrzczone szybko po porodzie. Teraz wygląda to zupełnie inaczej. Rodzicami chrzestnymi byli przeważnie ludzie starsi, dziadkowie, którzy sami (bez rodziców) zanosili dziecko do chrztu, do kościoła. Teraz wybiera się na rodziców chrzestnych ludzi młodych, najczęściej z najbliższej rodziny. Od początku życia dziecku towarzyszy gromnica, czyli duża świeca. Dziecko ma czasem w wózku zawieszony medalik z Matką Boską oraz czasem zawiązywana jest również czerwoną wstążeczkę, ..” aby nikt dziecka nie zauroczył”. Ale to są już „takie zabobony”. Trzeba po prostu o dziecko dbać i odpowiednio go karmić, a nie przejmować się takimi pierdołami. Gdy dziecko skończy roczek to ma do wyboru położone przedmioty na stole; książkę, różaniec, pieniążek, kieliszek. Zależnie, jaki przedmiot dziecko wybierze, wróży się co do przyszłości dziecka. Słyszała, że ludzie tak robią, ale czy potem się to w życiu sprawdza?</p>
2.	Ślub i wesele	<p>Dawniej wesela odbywały się w domu. Teraz nikt już tak nie planuje i nie organizuje wesel. Czasami małżeństwa i obecnie są kojarzone, ale z reguły młodzi sami się pobierają. Chyba, że pobierają się ludzie z dużym majątkiem, to wtedy spisują intercyzę.</p> <p>Znany jest jeszcze zwyczaj tłuczenia przed domem panny młodej szkła, butelek, na szczęście, nazywany „porteram”, albo „polteram”. Obecnie ma to miejsce przeważnie tydzień przed weselem, dawniej odbywało się dzień przed weselem. Kiedyś musiał być ślub cywilny, aby można było zawrzeć ślub w kościele. Od kilku lat jest tzw. ślub konkordatowy, czyli ślub w kościele jest zgłaszany do Urzędu i wszystko jest zgodne z prawem.</p> <p>Młodych przybyłych z kościoła wita się chlebem i solą. Wracających z kościoła zatrzymuje się bramami po drodze ...</p>

		<p>aby dalej przejechać, młodzi muszą wykupić się wódką (jak dorośli zatrzymywali), albo pieniążkami (jak dzieci). Myślę, że wesela wyglądają tak samo, jak prawie w całej Polsce. Oczepiny odbywają się o północy, podziękowania dla rodziców, jak było to również kiedyś. Czasem na wesela przychodzą jeszcze tzw. „dziady”, aby się powyglupiać. Ale jest to coraz rzadsze. Czasami dnia następnego są poprawiny wesela. Goście – rodzina najbliższa zbiera się i jeszcze się bawi, o ile jest taka możliwość i lokal jest zarezerwowany.</p>
3.	Śmierć i pogrzeb	<p>Jeszcze w latach 80. XX wieku ciało zmarłego przechowywano, z reguły przez 3 dni, do czasu pogrzebu w domu. Zmarłemu na ostatnią drogę, wkładano do trumny różaniec, jakieś ulubione przedmioty. Każdego wieczoru, przed pogrzebem zbierano się w domu, by odmawiać różaniec za duszę zmarłego mieszkańca wsi. Wcześniej rodzina żegnała się ze zmarłym. Ksiądz czekał na kondukt, blisko granicy parafii, trumna wieziona była konnym karawanem. Obecnie ciała zmarłych do czasu pogrzebu przechowywane są albo w kostnicach przyszpitalnych albo na cmentarzu.</p>
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
	Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa	Brak informacji.
	Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy	<p>Je się: śledzie z cebulką, w śmietanie, placki ziemniaczane, czyli plynzde, gzika (biały ser ze szczypiorkiem, cebulką, czasem rzodkiewką) i pyry w mundurkach,</p>
III. Tradycje rękodzielnicze		
	Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych	<p>Dożynki są teraz gminne, odbywają się co roku w innej wsi. Staramy się przygotować skromny wieniec, wspólnie z radą sołecką. Jak istniał we wsi PGR, to jeszcze się coś więcej we wsi działo, a teraz wszystkie zabudowania stoją puste. We wsi</p>

	na 100 numerów, jest tylko 8 gospodarstw. Pozostali pracują poza wsią; sporo jest emerytów i rencistów. Zdecydowana większość mieszkańców nie utrzymuje się z rolnictwa.
--	--

IV. Przejawy religijności tradycyjnej

1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	<p>Na północy wsi, tuż przy drodze z Poznania do Szamotuł znajduje się murowana kaplica, w której odbywają się nabożeństwa majowe, różańcowe, msze (raz na jakiś czas). Informatorka nie chodzi do kościoła, więc specjalnie się tym nie interesuje oraz święcenie pokarmów w Wielką Sobotę.</p> <p>Na południe od niej znajduje się drewniany krzyż.</p> <p>Nie wie, kiedy to wszystko powstało i jakiej okazji.</p> <p>Jest jeszcze jedna kapliczka.</p>
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak informacji.
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji.
4.	Miejsca kultu religijnego	Chyba w Kolegiacie w Szamotułach znajduje się cudowny Obraz Matki Bożej. Ale kiedy jest odpust, to informatorka nie wie. Ludzie jeżdżą do Częstochowy, Lichenia indywidualnie jak i są to pielgrzymki zorganizowane.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Brak informacji.
6.	Lokalne odpusty	W Szamotułach, w kolegiacie, na św. Stanisława, chyba na 8 maja. O innych miejscach, nie potrafiła powiedzieć.

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	Z reguły odbywają się na początku września. Dawniej dożynki odbywały się w każdej wsi. Dożynki gminne co roku odbywają się w innej wsi sołeckiej. Najpierw odprawiana jest dziękczynna Msza Św. Wybierany jest starosta i starościna
----	---------	--

		<p>dożynek, z reguły z tych najlepszych gospodarzy. Każda wieś przygotowuje odrębne wieńce dożynkowe. Pieczony jest duży chleb. W organizację dożynek włączają się władze Gminy, Kółka Rolnicze, Koła Gospodyń Wiejskich, szkoły, zespoły artystyczne. Z reguły w obchody dożynkowe włącza się zespół folklorystyczny „Szamotuły”, zwłaszcza te powiatowe. Zawsze jest korowód wieńców, maszyn itp. różne występy artystyczne, pokazy zwierząt, konkursy, jedzenie, kielbasy, bigos, itd., a na zakończenie jest zabawa.</p>
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	Festyn Rodzinny – w połowie sierpnia, odbywa się w Szamotułach.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Brak informacji.